

ІІ етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з
української мови й літератури (2016 рік)

Українська мова
10 клас

1. Прочитайте текст. Визначте тему та основну думку, тип і стиль мовлення. Складіть план тексту

Кінь Шептало — такий покірний і роботячий, тільки віжок торкнися, уже чує, уже розуміє, підганяти не доводиться. Він свого досяг, зумів прикинутися; вони повірили — хіба не має пишатися своїм розумом і витримкою? Ще коли його, молодого й гордого, уперше *осідлали*, ганяли по царині до сьомого поту, хльоскали до кривавих рубців на боках і привели в загін геть вимочаленого, знесиленого, інстинкт білого коня підказав йому, що рано чи пізно люди зломлять його. Супроти вітру довго не пробіжиш, і розумніше до часу прикинутися скореним, лишившись у душі вільним, аніж бути скореним насправжки. Перші роки упряжного життя він побоювався, аби люди не розгадали, що він тільки прикидається покірним, і рвав голоблі з останніх сил. До того ж краще тягти, не очікуючи на батіг, ніж ковтати принизливе підстъобування. У тій добровільній *напрузі* було щось від самостійності, від волі. Але тепер ніхто не сумнівався в його ретельності, і він іноді дозволяв собі стищувати крок, тягтися за червоними китицями конюшини на узбіччі дороги. Помітивши на дорожнім піску нетерпеливу тінь людини, докірливо косив оком, мовляв, ви ж мене знаєте, це я так, піджартовую, і спішно переходить на чвал.

Степан вийшов з конюшні, поцьвохуючи довгим, наче гони спечного дня, батогом, відчинив ворота загорожі. Коні, боязко косячись на батіг, почовгали дворищем до бригадних воріт. Шептало, як завжди, перечекав, коли скінчиться тіснява в проході, і вийшов останній. Із усього нинішнього життя чи не найважче гнітила його оця табунна, тричі на день подорож до колодязного корита. Уже багато років, відколи його забрано од матері, ніхто не питав Шептала, хоче він пitti чи ні, а тільки відчиняли загорожу, хльоскали батогом і гнали *вузенькими* провулками, де од густої куряви було так само тісно та задушно, як і од пітних, гарячих кінських боків. Із часом спрага почала нагадувати про себе перед загальним водопоєм. Води в кориті часто не вистачало; щоб не цідити крізь зуби іржаву каламуть, Шептало й собі змушеній був штовхатись і лізти наперед, у тісняву, ніби звичайний кінь.

Хтось зачепив Шептала копитом — дві молоді кобилки затіяли посеред вулиці, за кілька кроків від Степана, жартівливу бійку. **Мало вас сьогодні ганяли злісно подумав білій кінь, відходячи вбік І як цей Степан терпить? Я навів би порядок. Водопій — то водопій, нічого витанцювати, ніби в цирку.**

Узагалі, він ніколи не розумів обмеженості деяких коней, котрі прагнуть на кожнім кроці суперечити, огризатися, показувати свій характер. Ніби цим чогось досягнеш, крім батога. Із сумовитою зверхністю спостерігав Шептало, як Степанів батіг розганяв у різні боки молодих кобилок; у цих вороних, сивих, гнідих, перистих так мало розуму, що просто дивуєшся. Особливо коли бачиш усе трохи збоку, як зараз. *Скільки потрібно було днів тихої, непомітної боротьби, поки Степан змирився, що Шептало йде на водопій трохи збоку, трохи позаду, ніби він зовсім не бригадний, а сам по собі!* Ні, він не бунтував, не ліз під батіг, а тільки відставав щодня на півголови, на півкроку і озирався на конюха, вкладаючи в той погляд увесь

розум білого коня: мовляв, ти ж знаєш, я не підведу, я інакший, ніж вони, нас з тобою таких тільки двоє... (За В. Дроздом)

6 балів

2. Iz поданого тексту випишіть фразеологізми. Поясніть їх значення.

5 балів

3. Зробіть синтаксичний аналіз виділеного в тексті курсивом речення.

10 балів

4. Слови, виділені жирним курсивом у тексті, розберіть як частини мови.

6 балів

5. У реченні, виділеному жирним у тексті, не розставлені розділові знаки. Перепишіть це речення, усунувши пунктуаційні помилки.

3 бали

Усього – 30 балів